

DOMINIKÁN

BENEDIKT FRANTIŠEK HRONEK, KNĚZ A MUČEDNÍK 20. STOLETÍ

JITKA KŘEČKOVÁ

Dějiny 20. století jsou v českých zemích poznamenány dvěma totalitními režimy. V dobách nesvobody a pronásledování se vždy našli lidé, kteří si zachovali svou národní a mravní autenticitu a proti nacismu nebo komunismu se postavili. Odpůrci totalitních režimů se samozřejmě nacházeli také mezi příslušníky české katolické církve.¹ Jedním z nich byl mladý kněz řádu dominikánů Benedikt František Hronek (1907–1945), jehož slibná kariéra se začala rozvíjet ve třicátých letech 20. století na pozadí zvyšující se hrozby ze strany nacistického Německa a vyvrcholila během druhé světové války. Jeho aktivní odpor proti nacistické ideologii ho stál život.²

Počet českých katolických kněží, kteří byli během nacistické okupace zatčeni gestapem a vězněni v nacistických vězeních, internačních a koncentračních táborech byl brzy po sametové revoluci v literatuře odhadnut na zhruba 76 duchovních, mezi nimiž bylo nejméně 23 řeholníků.³ V současné době probíhají dva stěžejní projekty, které se problematikou perzekuce církvi zabývají, a to Odboj a perzekuce křesťanů v době nacismu a komunismu (1939–1989) a Martyrologium katolické církve v českých zemích ve 20. století. Díky systematickému výzkumu v rámci obou projektů se podařilo tyto odhady upřesnit a objevit řadu dalších osob, které lze zařadit do kategorie mučedníků.⁴

¹ Medailon o P. Benediktu Hronkovi vznikl během práce na knize o historii obce Olešná, která může být označena za rodnou obec tohoto kněze, přestože se v ní nenarodil. Následující příspěvek je upravenou podobou tohoto medailonku, netýká se perzekuce církve jako takové. Ráda bych jej věnovala dr. Václavu Babičkově, protože se o tuto tematiku po celý život zajímal.

² Osobní fond P. Benedikta Hronka je uložen v Moravském zemském archivu v Brně ve fondu E 16 Dominikáni Uherský Brod, sign. M V, kart. 37 (osobní složka), kart. 40 (hudební skladby a variace), kn. 123 a 124 v kart. 23 (kázání), sign. J III, kart. 35 (svědectví P. Martina Noska SJ). V klášteře dominikánů u sv. Jiljí v Praze jsou uloženy především kopie dokumentů, které dominikánům věnoval Josef Bílek, profesor gymnázia v Jindřichově Hradci a rodák z Kluk, který se osobností Benedikta Hronka z vlastního zájmu zabýval. Další literatura srv. Černušák, Tomáš – Prokop, Augustin – Němec, Damián: Historie dominikánů v českých zemích. Praha 2001, s. 152; Růže dominikánská 56, 1947, s. 2, 4, 25; Vašek, František – Štěpánek, Zdeněk: Rezistence moravského duchovenstva v době nacistické okupace. Časopis Matice moravské 115, 1996, s. 73–96, na s. 83. Pro článek byl s laskavým svolením autora využit také medailon, který k osobnosti Benedikta Hronka napsal Tomáš Černušák z MZA v Brně jako podklad pro projekt České křesťanské akademie Martyrologium.

³ Vaško, Václav: Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce I. Praha 1990, s. 22–27.

⁴ Projekt Odboj a perzekuce křesťanů v době nacismu a komunismu (1939–1989) je realizován Ústavem pro studium totalitních režimů a jeho koordinátorkou je Stanislava Vodičková. Projekt se zaměřuje na odboj a perzekuci duchovních katolické církve, Českobratrské církve evangelické, Jednoty bratrské, Církve československé husitské a Pravoslavné církve. Nositelem projektu Martyrologium katolické církve v českých zemích ve 20. století je Česká křesťanská akademie a koordinátorem Jan Stříbrný. Problematicou církvi a duchovních v době nacistické okupace se zabývá např. Vodičková, S.: Papežovi špióni. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova v sou-

V době nacistické okupace a druhé světové války v důsledku perzekuce zahynulo nebo bylo umučeno a zemřelo 120 kněží, kteří z českých zemí pocházeli nebo zde působili. Z nich bylo 87 diecézních a 33 řeholních (67 české národnosti, 38 německé, 12 polské, 2 Rakušané, 1 Ukrajinec).⁵

Z řeholních institucí byli za druhé světové války nejvíce postiženi emauzští benediktini, jezuité, premonstráti z Nové Říše a milosrdní bratři. K nejvíce pronásledovaným patřila také česká dominikánská provincie.⁶ V dominikánských klášterech často probíhaly náhlé prohlídky, byly zabírány místnosti určené pro apoštolát a představení byli opakovaně vyslýcháni gestapem. Od provincie byly odtrženy konventy v Litoměřicích, Znojmě a v Košicích, klášter v Plzni byl zabrán gestapem. Pražskému konventu u sv. Jiljí hrozilo přestěhování k premonstrátům na Strahov, což bylo nakonec odvoláno, ale část kláštera byla policií zabrána. Uloupěna byla také většina zvonů z řádových kostelů.

Mnozí členové řádu dominikánů se aktivně zapojili do odboje proti nacistům. Jak je vlastní poslání řádu bratří kazatelů, jejich hlavní „zbraní“ byla kázání. S rizikem dominikáni konali také lidové misie a exercicie. I přes zákaz vydávání všech časopisů a postupně i knih členové řádu a terciáři stále tajně tiskli a rozšiřovali letáky a listy vyzývající k odporu proti okupantům, proti čemuž kupodivu gestapo přímo nezasáhlo.

Dominikáni však byli okupanty sledováni a byli jim kladeny různé překážky, někteří byli vězněni. Dominikán Augustin Pavlovič z Chorvatska nedostal po ukončení svých studií v Olomouci povolení k návratu domů, pražský konventuál s právníkem vzděláním Vít Beneš byl vykázán z Prahy do Plzně s povinností ochranného dohledu. Do internačního tábora pro kněze v Zásnukách u Kolína byl poslán také plzeňský konventuál Petr Míketa a převor kláštera v Plzni Štěpán Václav Masiak. Štěpán Masiak byl zatčen v Praze 15. května 1944, jen o několik dní později než P. Benedikt Hronek. Ze Zásnuk byl propuštěn až za rok, dne 12. května 1945. Další dominikán Prokop Švach vystrídal několik vězení, Tomáš Chuchma byl vězněn v Olomouci. Významné místo v odporu proti nacistům patřilo dominikánovi Jiřímu Maria Veselému, profesorovi milánské univerzity, který působil v československém zahraničním odboji v Itálii. Po válce se stal převorem kláštera v Praze.

Česká dominikánská provincie má i mučedníky, kteří za svou odbojovou činnost zaplatili daň nejvyšší. Dne 25. ledna 1941 byl zatčen Patrik František Kužela, jáhen a konventuál olomouckého kláštera, za to, že se přidal k hromadné žádosti Čechů o zavedení čtvrthodinky ve francouzském rozhlase pro Čechy žijící ve Francii a Belgii. Zahynul 17. února 1942 v Osvětimi. Superior litoměřického kláštera Vilém Schlössinger po cca tříměsíčním věznění vážně onemocněl a po propuštění dne 3. října 1941 zemřel v Litoměřicích. Uvězněn byl kvůli svým mimořádným lékařským schopnostem, kvůli kterým byl označen za „kouzelníka“. Dne 8. prosince 1943 zemřela na rakovinu v ženském koncentračním táboře v Rawensbrücku sestra Marie Filomena Dolanská z Kongregace sv. Zdislavy (tehdy bl.), ředitelka řádové dominikánské školy ve Vlaštovičkách. Patrik František Kužela, Vilém Schlössinger a Marie Filomena Dolanská jsou spolu s Benediktem Františkem Hronkem vedeni jako dominikánští mučedníci ve výše zmíněném Martyrologiu.

kolí moderních dějin na příkladu P. Antonína Zgarbika SJ. In: *Securitas imperii* 19, č. 2, ÚSTR, Praha 2011, s. 110–142; Vodičková, S.: *Uzavírám vás do svého srdce. Životopis Josefa kardinála Berana. CDK/ÚSTR, Praha 2009*; Fiala, P. – Hanuš, J. (eds.): *Katolická církev a totalitarismus v českých zemích. CDK, 2001*; Hoffmann, B.: *A kdo vás zabije ... Život a utrpení kněžstva v koncentračních táborech. Přerov 1946 a další.*

⁵ Za poskytnuté informace děkuji dr. Janu Stříbrnému.

⁶ K situaci dominikánské provincie za druhé světové války viz Damián Němec v knize Černušák, T. – Prokop, A. – Němec, D.: *Historie dominikánů*, s. 147–160.

Blízko k provincii dominikánů měl i Aleš Václav Bouz, diecézní kněz českobudějovické diecéze, původně dominikán z kláštera v Třeboni, který zahynul v Osvětimi. V Osvětimi rovněž zemřel olomoucký terciář Alois Jaroslav Šebesta. Další olomoucký terciář Jeroným Josef Řezáček byl od roku 1939 opakovaně zatýkán a v období „heydrichiády“ byl 19. června 1942 zastřelen.⁷

Benedikt František Hronek položil svůj život za víru a vlast v pouhých 38 letech v koncentračním táboře v Terezíně. Narodil se 12. února 1907 v Kloukách čp. 91⁸ v domě svých prarodičů, kde právě jeho matka pobývala na návštěvě. Kmotrem při Františkově křtu byl jeho strýc Josef Adámek, tehdy ještě svobodný nádeník. Chudý domkář František Hronek z Olešné a Anna rozená Adámková z Klouk uzavřeli sňatek dne 19. listopadu 1894 a od své svatby žili v domě Hronkových v Olešné čp. 27.⁹ Z jejich manželství vzešlo více než deset dětí, ne všechny se však dožily dospělosti.¹⁰ Kromě Františka se všichni ostatní sourozenci narodili v domě rodičů v Olešné. Základní školní docházku František absolvoval v obecní škole ve vedlejší vsi Podolí v letech 1913–1921.¹¹ Během školní docházky byl dne 4. června 1918 slavnostně biřmován kaplanem Tomášem Lexou v kostele sv. Martina v nedalekých Bernarticích.¹² Za kmotra mu šel krejčí Josef Hronek, taktéž žijící v Olešné čp. 27, patrně jeho starší bratr.

Roku 1921 začal František Hronek studovat na Arcibiskupském gymnáziu v Praze. Studia však ukončil předčasně již na konci šestého ročníku a to proto, že dospěl k rozhodnutí vstoupit do řádu dominikánů. Řád, jehož hlavním posláním je kazatelská, misijní a vědecká činnost, zcela jistě vyhovoval povahovým rysům mladého Františka, budoucího nadšeného a odvážného kazatele. Přiját do něj byl dne 21. srpna 1927 v Praze a 31. srpna téhož roku byl poslán do noviciátu v Olomouci. Dostal řádové jméno Benedikt. Po složení jednoduché profese dne 29. září 1928 začal studovat na řádovém filozofickoteologickém učilišti v Olomouci, které se nacházelo v klášteře při kostele Neposkvrněného Početí Panny Marie. Zde se studiu věnoval až do roku 1934. Věčné sliby složil 29. září 1931 a ještě před ukončením studia byl 29. června 1933 o osmé hodině ranní v arcibiskupské kapli v Olomouci vysvěcen na kněze.

⁷ Černušák, T. – Prokop, A. – Němec, D.: *Historie dominikánů*, s. 151–152. Viz také seznam členů řádu dominikánské provincie pronásledovaných Gestapem – NA, ŘD, kart. 63.

⁸ Dnes Kluky, o. Písek.

⁹ Olešná nad Vltavou, o. Písek.

¹⁰ Zápis o sňatku Františka Hronka a Anny Adámkové viz SOA Třeboň, Matrika oddaných římskokatolického farního úřadu (dále jen ř. k. f. ú.) Chřešovice, svazek 13, z let 1865–1894, s. 187, poř. č. 25. Z jejich manželství se narodili: Anna, nar. 11. 10. 1895 v Olešné (Volešná) č. 27 – viz SOA Třeboň, Sběrka druhopisů matrik, ř. k. f. ú. Chřešovice, narození (dále jen SbDM, nar.), sešit 1895, s. 14, poř. č. 82; Anastazie, nar. 8. 4. 1898 v Olešné 27 – viz SbDM, nar., sešit 1898, s. 6, poř. č. 33; dvojčata Josef a Marie – nar. 31. 5. 1899 v Olešné 27 – SbDM, nar., sešit 1899, s. 8, poř. č. 44; Arnošt, nar. 24.3.1901 v Olešné 27 – viz SbDM, nar., sešit 1901, s. 3, poř. č. 5; Karel, nar. 30. 5. 1902 v Olešné 27 – viz SbDM, nar., sešit 1902, s. 8, poř. č. 46; Arnošt, nar. 18. 11. 1904 v Olešné 27 – viz SbDM, nar., sešit 1904, s. 15, poř. č. 87; František, nar. 11. 2. 1907 v Kloukách č. 91 – viz SbDM, nar., sešit 1907, s. 2, poř. č. 7; Josefa, nar. 5. 2. 1909 v Olešné 27 – viz SbDM, nar., sešit 1909, s. 2, poř. č. 7; Bohumil, nar. 4. 2. 1911 v Olešné 27 – Matrika narozených ř. k. f. ú. Chřešovice, rok 1911, poř. č. 9. Zcela jistě se dospělého věku nedožila prvorozená dcera Anna Hronková (nar. 1895), která zemřela 30.4. 1900 v Olešné 27 na záškrt – viz SbDM, zemřelí, sešit 1900, s. 4, poř. č. 27; Arnošt Hronek nar. 1901 zemřel 27. 3. 1901 v Olešné č. 27 na psotník – viz SbDM, zemřelí, sešit 1901, s. 3, poř. č. 21; Karel Hronek nar. 1902 zemřel 10. 6. 1902 v Olešné na psotník – viz SbDM, zemřelí, sešit 1902, s. 4, poř. č. 31. Za vyhledání údajů v druhopisech matrik a vůbec za všestrannou podporu mé práce velmi děkuji kolegyni PaedDr. Laděné Plucarové ze SOA v Třeboni. Za zjištění údaje o narození Bohumila Hronka velmi děkuji panu Pavlu Souhradovi, starostovi v Bernarticích.

¹¹ Dnes Podolí I, o. Písek.

¹² Obec Podolí a tedy i tamní škola farně příslušela ke kostelu sv. Martina v Bernarticích, o. Písek. Školní rok podolské školy býval v bernartickém kostele slavnostně zahajován i ukončován, v kostele se konávalo i biřmování žáků.

Po vysvěcení se odebral do kláštera dominikánů v Praze, aby zde vykonal svou prímichní mši. Konala se 2. července 1933 v kostele sv. Jiljí na Starém Městě pražském za účasti rodičů a sourozenců. Tento slavnostní okamžik si nenechalo ujít také mnoho přátel, krajanů a rodáků z Olešné a okolí. Po zahájení slavnosti provinciálem Václavem Josefem Bubeníkem a proslovy Benedikta i jeho bratra Bohumila se odebral průvod všech přítomných do kostela sv. Jiljí, kde po kázání převora Tomáše Dittla podal P. Benedikt svou první oběť Bohu a požehnal svým rodičům i sourozencům, kněžím, přátelům a všem přítomným krajanům.

Po slavnosti se poprvé po šesti letech strávených v klášteře vydal k domovu. Doma se ještě stačil sejít s otcem, který po návratu z Prahy vážně onemocněl a 12. července ve věku 70 let zemřel. Byl pochován svým synem do rodinného hrobu na hřbitově u farního kostela sv. Jana Křtitele na poušti v Chřešticích, kam byla obec Olešná přifařena.¹³

Dva dny po pohřbu pak odjel P. Benedikt do divizní nemocnice v Terezíně, aby vykonal prezenční vojenskou povinnost. Dle vzpomínek Hronkova přítele a kolegy v noviciátě P. Prokopa Švacha prý jednou vyjádřil přání se do Tereziína znovu podívat. To se mu splnilo během mobilizace v roce 1938. Tehdy ještě netušil, že se mu jeho přání vyplní i potřeťtí za dramatických okolností a že se tím naplní jeho osud mučedníka.¹⁴

V kněžské službě působil v různých dominikánských klášterech v Čechách i na Moravě. Po ukončení studia v Olomouci krátce působil v Praze u sv. Jiljí a v Litoměřicích. V roce 1935 přešel do kláštera ve Znojmě a od září téhož roku se zde stal výpomocným vojenským duchovním správcem. Od 13. června 1936 působil v Uherském Brodě jako konventuál a od 1. prosince 1937 jako kooperátor. V prosinci 1938 přešel do Plzně a od 10. ledna 1939 zde začal vyučovat náboženství na třech školách. Posledním působištěm Otce Benedikta byl, patrně od roku 1942, opět klášter v Uherském Brodě. Kromě běžných kněžských a řeholních povinností se zde staral o sdružení 3. řádu sv. Dominika, aktivně působil i jako duchovní rádce v Jednotě Orla. V klášteře vykonával funkci knihovníka a představeného bratrů konvršů.

Benedikt Hronek byl nadaným a mezi věřícími oblíbeným kazatelem. Kázal nejen v klášterech, ve kterých právě působil, ale procestoval mnoho měst i vesnic na Moravě i v Čechách. Kázání si pečlivě připravoval a jejich ručně psané texty i s údaji, kdy a kde kázání napsal a kde je pronesl, jsou uchované v jeho pozůstalosti.¹⁵ Zapisoval si i myšlenky, které někde slyšel či četl a které ho zaujaly. Podle P. Prokopa Švacha takovým myšlenkám říkal „lapidárky“ a často je ve svých textech využíval. Z teologického hlediska se nejvíce zabýval Pannou Marií, která byla také spolu s Kristem coby Králem a Slavností růžence nejoblíbenějším a nejčastějším tématem jeho kázání.

Svá kázání a promluvy často publikoval v časopisech Neděle a Růže dominikánská. Neměl jenom dar řeči, byl talentovaný i hudebně, řada jeho varhanních skladeb nebo jejich úprav a variací se dochovala v jeho osobním fondu.¹⁶

Zvláštní kapitolou v jeho životě byl jeho vztah k jihočeskému domovu. Jak již bylo uvedeno, narodil se sice v Klukách v domě prarodičů, ale za jeho rodnou obec můžeme označit Olešnou nad Vltavou, kde prožil své dětství a kam se neustále vracel. Po vysvěcení na kněze pravidelně každý rok v červenci trávil dovolené u své matky. Ani během dovolených však nezahálel. Každoročně sloužil mše na svátek sv. Cyrila a Metoděje, většinou u kaple v blízkých Dolních Rastorech či ve Slabčicích. Dochovala se i jeho další červen-

¹³ SOKA Písek, Archiv obce Olešná, sign. IA/1, kn. 1: Pamětní kniha obce Olešná (750) 1929–1962, s. 42–44.

¹⁴ P. Prokop Švach, O.P. o P. Benediktu Hronkovi – novinový výstřížek uložený v Hronkově osobním fondu v klášteře dominikánů u sv. Jiljí v Praze.

¹⁵ MZA Brno, fond E 16 Dominikáni Uherský Brod, kart. 23, kn. 123 a 124 (kázání).

¹⁶ MZA Brno, fond E 16 Dominikáni Uherský Brod, kart. 40 (hudební skladby a variace).

cová kázání a proslovy pronášené v okolních vsích – v Podolí I, Podolsku, Chřešřovicích, Borovanech, Veselíčku atd. V červenci roku 1937 přednesl v Písku přednášku o špatné četbě.

Významnou událostí v okolí byla primiční mše Hronkova spolubratra dominikána a rodáka ze sousedních Slabčic, P. Bohumila Nováka, ve Slabčicích dne 2. července 1938. Slavnostní kázání pronesl Benedikt Hronek. Nechyběl ani u další události odehrávající se v okolí Olešné, a to při hojně navštíveném svěcení nové kaple sv. Anny na Podolsku dne 24. července 1938. Procesí s trůnky a družičkami přišlo i z Olešné. Svěcení kaple a obrazu vykonal P. Josef Prágr, farář z Chřešřovic, kázal P. Benedikt Hronek. Nová kaple byla dílem mlynáře Honsy z Podolska.¹⁷ Bohužel dnes již kaple sv. Anny na Podolsku neexistuje, byla zatopena kvůli vybudování Orlické přehrady.

V roce 1940 Hronek inicioval výstavbu nové kaple v Olešné, která měla být postavena na místě staré již věkem sešlé kapličky na návsi. Zamýšlel ji vysvětit ke cti Krista Krále.¹⁸ V letech 1940–1943 proběhla v Olešné i v okolních obcích peněžitá sbírka.¹⁹ Kaple nakonec zůstala na svém místě a v roce 1943 byla pouze opravena či částečně přestavěna. Doklad o jejím zamýšleném vysvěcení zatím nalezen nebyl.

Benedikt Hronek se aktivně zapojil do odboje proti okupantům, zřejmě se podílel i na činnosti ilegální skupiny Obrana národa.²⁰ Jeho hlavní zbraní byla především jeho odvážná kázání. Dodával lidem odvahy, snažil se je povzbudit a dát jim naději na lepší časy. Kázal velmi nebojácně a proti nacismu brojil zcela otevřeně. Např. u kaple v Dolních Rastorech (tehdy část obce Olešná) dne 5. července roku 1941 u příležitosti svátku sv. Cyrila a Metoděje pronesl: *„Každá lidská stavba se rozpadne. Jen nikdy ne budova naší víry, která sahá od země až do nebes. Protože je to dílo Boží, protože ji stavěl nejlepší stavitel Ježíš Kristus. Protože je vystavěná na skále a její kameny jsou spojeny drahocennou maltou, krví Ježíše Krista a krví milionů svatých mučedníků. A proto také ti, kdo se do ní utíkají, najdou v ní bezpečný útulek a klidně mohou odpovědět na malicherné rány nepřátel, kteří rozbíjejí o ni stále svá čela: marné vaše proti nám jsou vzteky! Nezhyne rod, jenž věřit neustane!“* Těmito přímočarými odvážnými texty nemohl nevzbudit pozornost německé tajné státní policie, a to se mu nakonec stalo osudným.

O zatčení a věznění Otce Benedikta existuje několik svědectví. Okolnosti jeho zatčení v květnu roku 1944 podrobně popsal jeho bratr Bohumil Hronek jménem jejich matky Anny Hronkové v pozdější žádosti o vyznamenání in memoriam. Bohumil v roce 1944 žil a pracoval v Praze jako účetní, se svým bratrem se denně vídal a účastnil se májových mší v kostele u Týna. Jeho svědectví je tedy nesmírně cenné, navíc nebylo dosud známo. Popsal i průběh Benediktova pobytu v koncentračním táboře v Terezíně, ale vzhledem k tomu, že sám znal jen zprostředkovaně, co tam jeho bratr zažil, je v této části několik nepřesností.²¹ V tomto směru je mnohem cennější svědectví jezuity Martina Noska, který se s Otcem Benediktem poprvé setkal na přízemní chodbě pankráckého vězení před

¹⁷ Novinový výstřižek uložený v osobním fondu P. Hronka v klášteře dominikánů v Praze.

¹⁸ SOA Třeboň, Biskupský archiv České Budějovice, sign. III-B-143, kart. 1252: Písemná žádost Benedikta Hronka z května 1940 adresovaná biskupské konsistoři v Českých Budějovicích o povolení peněžité sbírky na výstavbu nové kapličky. Dále také SOKA Písek, Archiv obce Olešná, sign. IA/1, kn. 1, s. 50: záznam k roku 1940 také zmiňuje peněžitou sbírku a úmysl slavnost svěcení a postavení nové kaple v létě provést.

¹⁹ V soukromém archivu Vladislava Michala, starosty obce Podolí I, se dochoval pamětní list z roku 1943 s písněmi ke mši svaté pro ty, kteří přispěli jednou korunou na jednu cihlu pro stavbu nové kaple Krista Krále v Olešné.

²⁰ Vašek, F. – Štěpánek, Z.: Rezistence moravského duchovenstva, s. 83.

²¹ Vojenský ústřední archiv (VÚA), fond MNO 1946, čj. 21081/46 – podklady k udělení vyznamenání – písemné svědectví ze dne 15. července 1945 psané a podepsané Bohumilem Hronkem a podepsané také Annou Hronkovou. Ke svědectví je přiloženo písemné prohlášení o pravdivosti údajů předsedy Místního národního výboru v Olešné Františka Našince ze dne 27. července 1945.

transportem do Terezína dne 10. října 1944 a od té doby se z nich stali přátelé doslova na život a na smrt.²²

Otec Benedikt byl během svého působení v klášteře v Uherském Brodě pozván do Prahy, aby v době od 1. do 31. května 1944 kázal v kostele Matky Boží před Týnem, naposledy však vzhledem k okolnostem kázal 11. května. Bohužel se tato jeho poslední májová kázání nedochovala. Dle svědectví Bohumila Hronka udal P. Benedikta ruský emigrant Vasil Ravigiděvič, kostelník kostela sv. Klimenta.²³ Kostelník ho 10. května po májové bohoslužbě požádal o zpověď a šel tudíž s bratry po mši do dominikánského kláštera sv. Jiljí. Vyslechl tedy rozhovor obou bratrů cestou z kostela, během kterého se Benedikt obrátil před Staroměstskou radnicí zpět k Týnskému chrámu a zmínil se o tom, že chce nechat vymalovat obraz P. Marie a opatřit jej veršem, aby P. Maria nedala zahynout českému národu a svírala jej ve svém objetí. Poté dodal, že Rusko brzy český národ vysvobodí. Kostelník se na bratry za tato slova velmi zle osopil a hned další den nato, 11. května, byl Benedikt telefonicky vyzván úředníkem gestapa, aby se 12. května dostavil k výsledku. Když se o předvolání dozvěděl bratr Bohumil, naléhal, aby Benedikt uprchl z Prahy a ukryl se, což však on odmítl s tím, že žádný generál z boje neutíká – leda zbabělec.

Dne 12. května 1944 byl P. František Benedikt Hronek na gestapu v Pečkově paláci v Praze zatčen komisařem Oberhauserem z oddělení IV4a pro církve, sekty, jasnovidce atd. za „*zlehčování státní policie a projevy nepřátelské říši*“.²⁴ Jeho bratr Bohumil zatčen ani vyslýchán nebyl, avšak podle něj mělo s případem souvislost v tomto článku výše zmíněné zatčení P. Štěpána Masiaka, který byl, jak později sám řekl, vyslýchán pro slova obou bratrů před staroměstskou radnicí. Možná si tedy udavač spletl zúčastněné osoby.²⁵

Po výsleších v Pečkově paláci a věznění na Pankráci byl P. Hronek dne 23. června poprvé deportován do Terezína.²⁶ Z Terezína mohl svému bratru psát, v dopisech popisujících nelidské podmínky v malé pevnosti v Terezíně se mj. zmínil o tom, že mu trýznitelé kladou za vinu, že z kazatelny schvaloval atentát na Heydricha. Jeho první pobyt v Terezíně trval do 19. září.²⁷ Zpět na Pankrác se dostal kvůli tomu, že dozorcí objevili zápisník, který si Benedikt v Terezíně psal a který mu vypadl z kapsy během mučení a bití za to, že údajně dal spoluvězni svou košili. Podruhé byl z Pankráce do Terezína transportován 10. října 1944.²⁸ Vystřídal několik cel a nakonec se dostal na neblaze proslulý IV. dvůr.

Jezuita Martin Nosek a další spoluvězni popsali Benedikta Hronka jako duchovně velmi silného člověka, který i přes obrovské tělesné utrpení stále dodával všem okolo naději, poskytoval jim duchovní útěchu a v největší bídě se dovedl rozdělit o poslední kousek

²² MZA Brno, fond E 16 Dominikáni Uherský Brod, kart. 35, sign. J III (svědectví P. Martina Noska S.J.). Publikované svědectví: P. Martin Nosek S.J., Památce vdp. P. Benedikta Hronka, O.P., Dominikánský pozdrav z Uherského Brodu, 1945, ročník I, č. 2, 3; 1946, roč. II, č. 1. Částečně také Památník Terezín, Vzpomínky č. 400. Tyto vzpomínky vyslechla, sepsala a zpracovala Marie Křížková při návštěvě Martina Noska v Terezíně v červenci 1968 a v říjnu 1970. Martin Nosek, nar. 15. 7. 1916 v Prusánkách o. Hodonín, byl vězněn v Malé pevnosti Terezín od 10. 10. 1944 do 10. 5. 1945. Zatčen byl 24. 6. 1944.

²³ Ve formuláři žádosti, vyplněném matkou Annou Hronkovou, je jako udavač uveden Vasilovič, kostelník od sv. Salvátora v Praze – viz VÚA, fond MNO 1946, čj. 21081/46.

²⁴ NA, Okupační vězeňské spisy. Za vyhledání záznamu velmi děkuji kolegovi Davidu Hubenému.

²⁵ Okolnosti zatčení P. Masiaka jsem podrobněji nezkoumala. P. Štěpán Václav Masiak se narodil 19. září 1902 a zemřel 19. prosince 1980 v charitním domově na Moravci. Podle nekrologia České dominikánské provincie (www.op.cz, staženo k 28. 10. 2013) byl v roce 1944 internován gestapem v Zámukách pro svá kázání.

²⁶ Památník Terezín, Věznice gestapa v Malé pevnosti Terezín 1940–1945, databáze vězňů, viz www.pamatnik-terezin.cz [7. 2. 2013].

²⁷ Datum 19. září je doloženo pouze podle svědectví P. Noska, v archivních materiálech se jej dohledat nepodařilo.

²⁸ Památník Terezín, Věznice gestapa v Malé pevnosti Terezín 1940–1945, databáze vězňů, viz www.pamatnik-terezin.cz [7. 2. 2013].

chleba. Vyzdvihl jeho hlubokou víru pod zdánlivě prostými slovy, jeho statečnost a nebojácnost při projevování náboženského citění před jeho trýzniteli.

K okolnostem smrti otce Benedikta Martin Nosek uvádí, že dne 6. ledna 1945 spolu s jinými vězni zametal Benedikt silnici v pevnosti. Byla mu zima, a tak se šel bez dovození ohrát do konírny. Zde jej našli bachaři, kteří navíc při jeho tělesné prohlídce u něj objevili tajně doručený dopis, patrně od matky. Po surovém zbití byl za trest uvržen do tzv. dunkelu – malé cely bez světla a topení. V lednovém mrazivém počasí byl zbaven teplých šatů a deky. V těchto surových podmínkách byl vězněn více než měsíc. Zemřel na následky týrání a celkového prochlazení dne 11. února na svátek Zjevení Panny Marie v Lurdech o šesté hodině ráno. Tuto smutnou novinu přišel Martinu Noskovi oznámit hlavní kápo Mirko Charvát, který se s oběma duchovními dobře znal z doby, kdy byli všichni společně ubytováni na cele č. 6.²⁹

Trochu odlišně mučednickou smrt svého bratra popisuje Bohumil Hronek, který se opřel o svědectví jiného spoluvězně, učitele Lozuma z Písku. Dle něj byl P. Benedikt surově bit a mučen na udání vězně z Příbrami kvůli tomu, že si schoval nalezenou bramboru. Obě svědectví se shodují v tom, že u Hronka byl nalezen dopis a že byl uvržen do dunklu. Avšak na rozdíl od domněnky P. Noska, že dopis psala Hronkova matka, nebyl pisatel znám. Stálo v něm, že v květnu 1945 budou české země samostatné a že vznikne opět Československo. Znovu v něm byla zmínka o Rusku. Okolnosti kolem dopisu dnes už bohužel asi ne zjistíme, samotný P. Benedikt i přes strašlivé mučení pisatele ani doručitele dopisu neprozradil.

Časové údaje uváděné učitelem Lozumem, dle nichž k mučení a uvržení do kobky došlo 11. února a smrt nastala až 18. února, neodpovídají skutečnosti. Totéž mylné datum úmrtí (18. února) bylo dne 3. března 1945 sděleno matce Anně Hronkové velitelstvím stanice SNB v Podolí I, které bylo v té věci vyrozuměno gestapem z Klatov. Podle této zprávy gestapa P. Benedikt zemřel na zápal plic.³⁰ Naopak datum úmrtí 11. února 1945 uvedené ve svědectví Noska odpovídá údajům v úmrtním listu a dalších záznamech. V úmrtním listě a ani v záznamu v tzv. Černém sešitě hlavního kápa policejní věznice Terezín Mirko Charváta není uvedena příčina úmrtí.³¹ Jeho tělo bylo spaleno.

O úmrtí P. Benedikta jeho matku vyrozuměl také P. A. Blahout z dominikánského kláštera v Litoměřicích, který zprostředkoval písemný styk s politickými vězni z Malé pevnosti v Terezíně. P. Blahout vězňům doručoval i zásilky s potravinami. Latinsky psaná zpráva o jeho úmrtí dle všeho přišla i v balíku prádla do pražského dominikánského konventu.³²

Prezident republiky dr. Edvard Beneš dne 16. února 1946 vyznamenal P. Benedikta Hronka Československým válečným křížem 1939 in memoriam. Na svátek Nanebevstoupení Páně, 30. května 1946, bylo toto vyznamenání předáno jeho matce Anně Hronkové podplukovníkem Macháčkem, důstojníkem vojenského velitelství v Táboře, v zastoupení ministra národní obrany.³³

²⁹ Viz svědectví Martina Noska. V Památku Terezín se pod č. 670 dochovaly také informace Mirko Charváta, ve kterých mj. zmiňuje i Benedikta Hronka.

³⁰ VÚA, fond MNO 1946, čj. 21081/46, dopis velitele stanice SNB v Podolí I Pešana Úřadu národní bezpečnosti z 1. září 1945.

³¹ Památník Terezín, úmrtní listy č. 98, záznam A7879/K21/MP. Dále též záznam v tzv. Černém sešitu hlavního kápa policejní věznice Terezín Mirko Charváta k datu 11. 2. 1945 – A 10173/K25/MP.

³² Viz pozn. 21.

³³ VÚA, fond MNO 1946, čj. 21081/46. Československý válečný kříž 1939 in memoriam byl vystaven 16. 2. 1946 – záznam v kartotéce vyznamenaných osob. Ke slavnosti předání vyznamenání viz pozůstalost P. Hronka v archivu Provincie dominikánů u sv. Jiljí v Praze.

Slavnost se konala u pomníku padlých v první světové válce na návsi v Olešné vyzdobeném státními vlajkami, obrazem umučeného P. Benedikta a květinami. Zahájil ji předseda Místního národního výboru v Olešné František Našinec. Slavnostní projev pronesl chřeštovický děkan P. Josef Prágr a podplukovník Macháček, na svého přítele zavzpomínal také jeho spoluvězeň ing. Vaněk z Písku. Slavnost byla zakončena mší před místní kaplí.³⁴

V kronice obce Olešná jsou památce Benedikta Františka Hronka věnována tato slova: „Padnul jsi jako hrdina na poli cti pro lepší život celého národa a celá naše obec zachová Ti věčnou paměť a bude Tě ctít jako hrdinu. Dřímej svůj věčný sen a budiž Ti země terezínské-ho hřbitova hrdinů lehkou.“

Bohužel tento slib nebyl dodržen. Po nástupu komunistů k moci byl Benedikt Hronek na dlouhou dobu z povědomí svých spoluobčanů vymazán, přestože byl jedinou obětí, kterou si vyžádala druhá světová válka na lidských životech obyvatel této malé vesničky. Zatčen byl i další občan Olešné, shodou okolností Hronkův rodný bratr Arnošt. Z koncentračního tábora se po třech letech vrátil, vězněný byl v Dachau.³⁵

Hluboká víra P. Benedikta byla formována již v raném dětství tím, že vyrůstal v prostředí silně věřící a velmi zásadové katolické rodiny, která byla aktivně zapojena i do náboženského života obce. „Teta Hronková“ neboli jeho maminka byla jednou z těch, které vedly či organizovaly každoroční májové pobožnosti k Panně Marii u kapličky v Olešné, odkud také každoročně chodívala procesí i do vzdálenějšího Sepekova u Milevska a ke kostelu sv. Rozálie mezi Bernarticemi a Borovany. Rodina byla angažována i politicky, Benediktův otec František Hronek v Olešné vedl lidovou stranu.³⁶ Ne všichni z rodiny však zůstali katolíky, již zmíněný bratr Arnošt později přestoupil k církvi adventistů sedmého dne.

Benedikt Hronek byl svým založením prostý dominikánský kněz, lidový misionář. Byl ale také statečným a zásadovým člověkem, který dokázal silou své víry vzdorovat nacistické ideologii i v těch nejtěžších a nejméně lidských situacích. Pro své přesvědčení riskoval a nakonec i obětoval svůj vlastní život. Jak sám jednou napsal, „*Král Králů je Kristus, je králem právem své přirozenosti a svého původu a právem dědického údělu. Ale co nás nejvíce dojmá – je králem právem své nekonečné lásky. Prolitím jeho krve jsme se stali jeho poddanými. Je Králem lásky velkomyslné a obětavé, králem lásky nejvyšší, neboť větší lásky nemá nikdo, než ten, kdo položí život svůj za své přátele*“.³⁷

Slova z Janova evangelia se v osudu Benedikta Hronka beze zbytku naplnila. V roce 2015 uplyne 70 let od jeho mučednické smrti.

Dominikaner Benedikt František Hronek, Priester und Märtyrer des 20. Jahrhunderts

Der Dominikaner Benedikt František Hronek (1907–1945) ist neben anderen Mitgliedern der böhmischen Dominikanerprovinz, den Dominikanern Patrik František Kužela und

³⁴ Ing. Vaněk, Válečný kříž zemřelému P. Benediktu Hronkovi O. P. Časopis Neděle, Praha, č. 22, 1946 – viz osobní fond P. Hronka v klášteře dominikánů v Praze.

³⁵ SOkA Písek, Archiv obce Olešná, sign. IA/1, kn. 1.

³⁶ Kostohryz, B.: Kronika mého života – rodu – kraje. Olešná 1962 – 1965, soukromý archiv. Za její zapůjčení děkuji rodině Kostohryzových.

³⁷ Posel Bl. Srdce Páně R VI, říjen 1940 – viz osobní fond P. Hronka v klášteře dominikánů v Praze.

Vilém Schlössinger und der Dominikanerin Marie Filomena Dolanská, einer der Märtyrer, deren Schicksale im Rahmen des laufenden Projekts der Tschechischen Christlichen Akademie Martyrologium der katholischen Kirche in den Böhmisches Ländern im 20. Jahrhundert erforscht werden. Benedikt František Hronek beteiligte sich aktiv am Widerstand gegen Nationalsozialisten, er nahm wahrscheinlich an der Tätigkeit der illegalen Gruppe Obrana národa teil. Seine Predigten waren seine wichtigste Waffe, er predigte sehr unerschrocken und sprach sich ganz offen gegen den Nationalsozialismus aus. Es existieren mehrere Zeugnisse über seine Verhaftung, seinen Aufenthalt und seinen Märtyrertod in der Kleinen Festung in Theresienstadt. Er wurde am 12. Mai 1944 in Prag verhaftet. In die Hauptstadt wurde er aus Uherský Brod eingeladen, um die Maipredigten in der Kirche der Jungfrau Maria vor dem Teyn im Mai 1944 zu führen. Er starb an Folgen einer Folterung und Unterkühlung am 11. Februar 1945. Am 16. Februar 1946 wurde er von Staatspräsident Edvard Beneš mit dem Kriegsorden 1939 in Memoriam ausgezeichnet. Diese Auszeichnung wurde am 30. Mai 1946 an seine Mutter Anna Hronková in seinem Heimatdorf Olešná im Bezirk Písek feierlich übergeben.

Dominican Benedikt František Hronek, priest and martyr of the 20th century

Biogram of member of the Czech Dominican Province, an active participant of anti-fascist resistance Benedikt František Hronek (1907–1945).

*Portrét P. Benedikta Františka Hronka, O. P.,
soukromý archiv Petra Souhrady z Olešné.*